

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI **Helskiego Kompleksu Muzealnego** **stowarzyszenia „Przyjaciele Helu”** **ZA ROK 2016**

Minął 10 rok działalności naszego muzeum. Muzeum użytkowuje obecnie 6 obiektów byłej baterii niemieckiej Schleswig-Holstein oraz na stanowisko nr 4 przedwojennej polskiej baterii im. Heliodora Laskowskiego.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. nasze obiekty nazwane Helskim Kompleksem Muzealnym podzielone są na:

1. **Muzeum Obrony Wybrzeża** - muzeum militarne na obiekcie B2, skansen i wieży kierowania ogniem, z podlegającymi mu: Muzeum Kolei Helskich (na obiekcie magazynów amunicyjnych) i Stanowisku nr 4 baterii im. Heliodora Laskowskiego
2. **Muzeum Helu** o profilu etnograficzno przyrodniczym (na obiekcie B1) -

W minionym roku poszczególne obiekty HKM zwiedziło odpłatnie 206.587 osób,
w tym:

Skansen MOW.....	74.185 osób
Stanowisko B2.....	58.947 osób
Wieża kierowania ogniem.....	21.016 osób
Stanowisko Laskowskiego – cypel.....	29.435 osób
Muzeum Helu (B1).....	23.004 osób

Obiekty muzealne zwiedzano także nieodpłatnie i szacujemy, że skorzystało z tego ok. 3-4 tys. osób (nie prowadzono statystyk tego typu wejść). Ogółem odwiedziło nasze oddziały około 210 tys. osób.

Głównym źródłem finansowania Muzeum są wpływy za bilety wstępu i rozprowadzanie wydawnictw.

Sprawozdanie z działalności MOW – muzeum militarne

- 13 lutego z zalem pożegnaliśmy zmarłego prof. Krzysztofa Skórę inicjatora założenia Stowarzyszenia "Przyjaciele Helu" i jego wieloletniego współpracownika.
- 28 kwietnia nasze Muzeum wzbogaciło swoją ekspozycję o dioramę AGRU Front Hela 1942 przedstawiającą przekrój U-Bootu U-253 ładującego wyposażenie w helskim porcie, w czasie niemieckiej okupacji. Diorama wykonana przez współpracującego z nami modelarza stała się jedną z ciekawszych atrakcji MOW.
- 6 maja uroczystie obchodziliśmy X rocznicę działalności naszego Muzeum, które przez cały ten czas rozwija się, powiększa i ulepsza ekspozycje i obsługuje coraz więcej turystów. Rada Miasta Hel jednogłośnie nadała naszemu Muzeum tytuł "Zasłużony dla Miasta Helu".
- 16 maja nieodpłatnie udostępniliśmy teren i obiekty naszego Muzeum dla uświetnienia 25-lecia Straży Granicznej – od lat blisko współpracującej z naszym Muzeum.
- 20 maja przedstawiciele naszego Muzeum uczestniczyli jako goście honorowi w nadaniu imienia kmdr. Zbigniewa Przybyszewskiego - helskiego bohatera, Morskiej Jednostce Rakietowej w Siemirowicach.
- 21 maja zorganizowaliśmy Noc Muzeów z licznymi atrakcjami – jak co roku jedną z największych atrakcji było widowisko militarne na stanowisku B-3, w którym uczestniczyło ponad 500 gości.
- 6 czerwca pani Ewa Ostrowska doceniając nasz wieloletni wkład w upamiętnianie postaci kpt. ż. w. Olgierda Borchardta przekazała bogate archiwum borchardtowskie w darze naszemu Muzeum.
- W czerwcu otwarto w tunelu kolejki wąskotorowej wystawę stałą na której prezentowane są m.in. przekrój torpedy, części samolotu Douglas i pływak wodnosamolotu „Lublin”.
- W lipcu Muzeum Obrony Wybrzeża Stowarzyszenia "Przyjaciele Helu" jednogłośnie decyzją Walnego Zebrania Stowarzyszenia "Przyjaciele Helu" wyróżniło pana dr. Huberta Cabaja i pana prof. Jerzego Kasprzaka tytułem HONOROWYCH CZŁONKÓW STOWARZYSZENIA "PRZYJACIELE HELU", jako osoby szczególnie zasłużone dla działalności Muzeum.
- 15 sierpnia z okazji obchodów Święta Wojska Polskiego MOW współuczestniczyło w prezentowanej na terenie naszego Muzeum inscenizacji historycznej: „Atak dywersantów na kolejkę wąskotorową”.

- 1 września – w 77. rocznicę wybuchu wojny pod pomnikiem Obrońców Helu odbyła się uroczystość rocznicowa z udziałem uczniów ZSO, władz miasta i licznie zgromadzonych mieszkańców Helu. Przemówienie okolicznościowe wygłosił Władysław Szarski.
- We wrześniu nasze Muzeum Obrony Wybrzeża Stowarzyszenia "Przyjaciele Helu" otrzymało w darze przedwojenny mundur marynarski wraz z czapką i naszywką specjalności dalmierzysty z ORP GRYF Wilhelma (Witolda) Pawłasa. Mundur od przyszłego sezonu trafi na naszą ekspozycję muzealną.
- 1 października Muzeum Obrony Wybrzeża Stowarzyszenia "Przyjaciele Helu" odwiedziła 326-osobowa grupa strażaków z powiatu sieradzkiego. Obsługa tak wielkiej grupy była poważnym zadaniem logistycznym. Strażacy zwiedzali obiekty naszego muzeum, po czym zjedli grochówkę z wojskowej kuchni.
- W październiku Muzeum ogłosiło konkurs fotograficzny dla uczniów ZSO i ufundowało specjalne nagrody.
- Dzięki inicjatywie nauczycielki Aleksandry Ciskowskiej w Muzeum odbyła się pierwsza lekcja muzealna dla uczniów z Helu.
- Dwa tygodnie później w Muzeum Obrony Wybrzeża odbyło się dla uczniów klas piątych i szóstych czytanie powieści szpiegowskiej Cezarego Leżajskiego „Jarek i Marek na tropie szpiega”. Było to drugie przedsięwzięcie z cyklu „Czytanie w Helu czas zacząć!”. Celem akcji jest propagowanie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.
- 11 listopada w dniu Narodowego Święta Niepodległości przedstawiciele MOW prowadzili uroczystość patriotyczną pod tablicą poświęconą Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu przy helskiej latarni morskiej.
- 1 grudnia przedstawiciele MOW współpracowali przy organizacji wspaniałego spektaklu stworzonego w helskiej szkole, poświęconego kmdr. Zbigniewowi Przybyszewskiemu: "MIŁOŚĆ, ODWAGA, PAMIĘĆ" w ramach akcji "Czytanie w Helu czas zacząć" w reżyserii Aleksandry Ciskowskiej - Seletyn oraz Hanny Drowing. Po spektaklu wicedyrektor Muzeum Obrony Wybrzeża Wojciech Waśkowski wręczył gimnazjalistom ZSO Hel nagrody za nakręcenie krótkich filmów, zachęcających wszystkich do zwiedzenia muzeum.
- MOW bezpłatnie przeprowadziło digitalizację i uporządkowanie zbiorów dokumentów i zdjęć zgromadzonych w ZSO a dotyczących obrony Helu w 1939 r.
- Współpracowano z organizacją „Strzelców”, udostępniając namiot i obiekty MOW do przeprowadzanych ćwiczeń.
- Naprawiono znaczną część ogrodzenia MOW.

- Uczestniczono czynnie w uroczystościach patriotycznych na terenie miasta Helu (obchody: zakończenia II wojny światowej, święto Wojska Polskiego, rocznice wybuchu II wojny i zakończenia obrony Helu, święta Odzyskania Niepodległości).
W uroczystościach brali udział m.in. członkowie funkcjonującej przy Muzeum Grupy Rekonstrukcji Historycznej pod nazwą: „Dywizjon Artylerii Nadbrzeżnej”.

Najważniejsze przedsięwzięcia planowane do realizacji w 2017 r:

- wydanie medalu pamiątkowego MOW
- wystawa „Obrona Polskiego Wybrzeża”
- wystawa „Historia helskich Trałowców”
- wystawa „Straż Graniczna na polskim wybrzeżu”
- wykonanie ekspozycji plenerowej – elementy „Batalionowego Rejonu Umocnionego”
- odrestaurowanie i wyposażenie samochodu sanitarnego
- utworzenie w tunelu kolejki wąskotorowej stanowiska B-3 jednostanowiskowej strzelnicy do strzelań ostrą amunicją.

Sprawozdanie z działalności Muzeum Helu

Muzeum zostało przekształcone z Muzeum Etnograficzno-Przyrodniczego, nie tracąc jednocześnie swojego charakteru. Chodziło o rozbudowanie działu poświęconego miastu Hel.

Historia Helu jest pokazana w trzech salach wystawowych o tematyce:

- Stary Hel
- Hel do 1918 roku
- Hel współczesny

Dział etnograficzny jest reprezentowany przez wystawy:

- Rybacki Brzeg
- Kuźnia

- Stolarnia
- Rękodzieło Kaszubskie
- Kaszubska izba
- Dewocjonaia Kaszub
- Stary Hel
- Hel do 1918 roku
- Kaszubskie szopki – wystawa konkursowa
- Helskie latarnie morskie

Wystawy kolekcjonerskie:

- Sprzęt do prasowania – magle i żelazka
- Wagi XIXi XX – wieczne

Dział przyrodniczy:

- Morze Bałtyckie
- Ptaki Zatoki Puckiej
- Morskie muszle świata

Ponadto udostępnione są do zwiedzania dwa pomieszczenia z wyposażeniem po byłej jednostce wojskowej – Stanowisko Obrony Przeciwlotniczej oraz pomieszczenie agregatów.

Przez cały rok przyjmowaliśmy darowane eksponaty, przede wszystkim etnograficzne. Są one odnawiane i konserwowane w powstałej tymczasowej pracowni konserwatorskiej, przez zatrudnionego na ½ etatu wykwalifikowanego konserwatora.

W roku 2016 zorganizowaliśmy konkurs rzeźbiarski dla kaszubskich twórców ludowych „Kaszubska szopka rybacka” pod patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego, w którym uczestniczyło 9 rzeźbiarzy przedstawiając 13 prac. 1148 turystów odwiedzających wystawę, głosowało na swoich faworytów. Wśród głosujących rozlosowaliśmy nagrody – rzeźby wykonane przez startujących w konkursie.

Nagrodzone i wyróżnione prace powiększyły kolekcję rzeźb naszego muzeum. Wystawę pokonkursową prezentowaliśmy w sali posiedzeń Rady Miasta Helu, a do końca lutego szopki wystawione są w Oddziale Rybołówstwa Narodowego Muzeum Morskiego.

Udany konkurs spowodował, że również w roku 2017 postanowiliśmy zorganizować kolejny konkurs.

Wokół obiektu, w którym znajduje się Muzeum Helu, powiększyliśmy dwukrotnie powierzchnię Ogródka Botanicznego, w którym pokazujemy roślinność Półwyspu Helskiego oraz atrakcyjne rośliny egzotyczne.

Wykonaliśmy kompleksowy remont kolejnych pomieszczeń z przeznaczeniem na sale wystawowe. Jest to nasza największa inwestycja na przełomie 2016/2017 roku.

W wyremontowanych pomieszczeniach znajdują się wystawy:

- Odtworzenie szkolnych klas z początku XX wieku
- Galeria współczesnych twórców Kaszubskich
- Historia bursztynu gdańskiego – priorytetowa wystawa w 2017 roku

W jednym z pomieszczeń zorganizujemy wystawę konkursową dla Kaszubskich twórców ludowych „Rybackie Scenki Rodzajowe”, gdzie odwiedzający muzeum turyści będą głosowali na najładniejszą rzeźbę.

Rozpoczęliśmy też prace nad stworzeniem strony internetowej poświęconej Muzeum Helu. Prace te planujemy zakończyć w pierwszej połowie 2017 roku.

W 2017 roku planujemy też wykonanie rekonstrukcji w naturalnej wielkości, Helskiej blizy, pierwszego urządzenia w Helu, wysyłającego światło ostrzegawcze dla żeglarzy.

Wybudujemy również zagrodę Kaszubską naturalnej wielkości – replika XIX – wieczna.

Na zewnętrznych ścianach obiektu przedstawimy, na dużych billboardach, najważniejsze wydarzenia w dziejach Helu.

Będzie to kolejny rok dynamicznego rozwoju naszej placówki muzealnej. Wprawdzie czeka nas jeszcze dużo pracy, żeby zagospodarować cały obiekt, jednak to, co zrobiliśmy do tej pory znacząco przyczyniło się do podniesienia atrakcyjności muzeum, a tym samym naszego Miasta.

Ważniejsze prace wykonane na terenie Muzeum Kolei Helskich

- pozyskanie i montaż w dużej sali wystawowej „Pragotronu”.
- modernizacja i remont jednego z wagoników z kolekcji muzeum. Remont polegał na wypiąskowaniu, zabezpieczeniu antykorozyjnym oraz pomalowaniu zestawów jezdnych i ramy wagonika. Na wagoniku zamontowano cysterne o

- pojemności 5 500 litrów. Zabezpieczy to muzeum w odpowiednią ilość wody do podlewania roślin oraz poprawi zabezpieczenie ppoż. na terenie muzeum.
- zbudowanie ścieżki dydaktycznej (ułożenie krawężników, płytek chodnikowych, posianie trawy) przy plenerowej wystawie dotyczącej rozstawów kolejowych w Polsce.
  - pozyskanie kolejnej osi do wystawy plenerowej o rozstawach kolejowych w Polsce.
  - pozyskanie i remont trzech dystrybutorów do paliwa. Dystrybutory te posłużyły do zbudowania wystawy plenerowej wąskotorowej stacji paliw.
  - zbudowanie jedynej w Polsce ławki parkowej przy wykorzystaniu do tego celu osi kolejowej o rozstawie 1435mm.
  - odtworzenie w formie wystawy plenerowej obrotnicy służącej do zmiany kierunku jazdy platformy kolejowej. (wykorzystano do tego celu zabytkową i pozyskaną na terenie Helu obrotnicę z 1934 roku o prześwicie 600 mm)
  - pozyskanie i remont elementów wyposażenia przejazdu kolejowego. W skład tych elementów wchodzi: dwa maszty z oświetleniem lampowym i znakami drogowymi, dwa siłowniki hydrauliczne wraz z dragami, dwie skrzynki ze sterowaniem elektronicznym. Elementy te posłużyły do zbudowania i uruchomienia w pełni działających rogatek przejazdowych na torze wystawowym muzeum.
  - dalsza modernizacja i remont rozjazdu kolejowego będącego na terenie Muzeum Kolei Helskich.
  - rozpoczęcie budowy kolejnego toru wystawowego o dwóch prześwitach 600 mm i 750 mm.
  - wyrównanie i wysprzątanie przyszłego terenu wystawowego na placu przy muzeum.
  - zbudowanie i zawieszenie na peronie 2 muzeum wieszaka pod kolejny Pragotron będący elementem wyposażenia peronu kolejowego.
  - modernizacja 50 metrów drogi dojazdowej do muzeum. Modernizacja polegała na wylaniu betonowej drogi oraz ułożenia dalszej jej części za pomocą ciężkich płyt betonowych.
  - zbudowanie ramy i przygotowanie terenu pod przyszłą wystawę plenerową z ruchomym pantografem.
  - pozyskanie czoła zestawu trakcyjnego EW58.
  - zamówienie i darmowe pozyskanie stalowych elementów z logiem i nazwą muzeum.

DYREKTOR
Helskiego Kompleksu Muzealnego
Wojciech Waśkowski